

Κακοποίηση-Παραμέληση Παιδιών:

*το παιδί θύμα ενδο-οικογενειακής βίας,
όπως μπορεί να εμφανιστεί στο σχολικό πλαίσιο*

Βασιλακοπούλου Ανθή, Κοινωνική Λειτουργός, MSc
Ντιναπόγιας Αθανάσιος, Ψυχολόγος, MSc

Μαθησιακοί Στόχοι

- πώς σχετίζεται η τιμωρία με την κακοποίηση
- πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα της ΚαΠα-Π στην Ελλάδα
- τι ορίζεται ως ΚαΠα-Π, ποιοι είναι οι επιμέρους τύποι και οι μορφές της και πώς εντάσσεται στο ευρύτερο φάσμα της βίας
- πώς μπορείτε να αναγνωρίσετε ένα περιστατικό ΚαΠα-Π βάσει ενδείξεων
- ποιο είναι το νομικό πλαίσιο που ορίζει το ρόλο & τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών
- πώς μπορείτε να αντιδράσετε μπροστά στην αναγνώριση ή την αποκάλυψη ενός περιστατικού ΚαΠα-Π
- ποιοι είναι οι διαθέσιμοι φορείς στους οποίους μπορείτε να απευθυνθείτε

της
ενότητας
αναμένετ
αι να
έχετε
εμπλουτίσ
ει τις
γνώσεις
σας
αναφορικ

Σωματική Τιμωρία

"η **επιβολή πόνου** στο σώμα του παιδιού ως τιμωρία για πράξη ή συμπεριφορά που **δεν εγκρίνει** ο/η τιμωρός"

Συχνότερες μορφές θεωρούνται:

το ξύλο, το χαστούκισμα, το άγριο σπρώξιμο ή γράπωμα του παιδιού αλλά και το χτύπημα με κάποιο αντικείμενο όπως, ζώνη, βέργα, παντόφλα κλπ., που είναι επιτρεπτή και διαδεδομένη μορφή

Παραδείγματα καθημερινής πρακτικής και ορισμός της παιδικής κακοποίησης

- ▶ Υπάρχει σαφής διαφορά μεταξύ *κακοποίησης* και *επιβολής τιμωρίας*;
 - ▶ Πού θα σύρουμε την *διαχωριστική γραμμή* μεταξύ των δύο;
-

Πού οφείλεται η δυσκολία διάκρισης;

- Ιστορικά η «βία» αναγνωρίζεται ως ένα ιδιαίτερο φαινόμενο που προσδιορίζεται ανά εποχή από το σύστημα ηθικών αξιών που επικρατεί, το οποίο, όμως, συνεχώς μεταβάλλεται
 - Σήμερα εξετάζουμε τη βία ως φαινόμενο όπως αυτή εμφανίζεται
 - στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες και
 - μέσα από το πρίσμα διαφορετικών γνωστικών οπτικών, όπως κοινωνικές & νομικές επιστήμες, παιδαγωγική επιστήμη, ψυχιατρική και ψυχολογία
-

Παιδαγωγικές Αντιλήψεις για τη Σωματική Τιμωρία

Η σωματική τιμωρία συνδέεται συχνά

- ▶ με χαμηλή σχολική επίδοση
- ▶ με υιοθέτηση παραβατικών συμπεριφορών

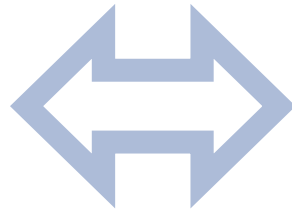
ενώ

- ▶ υποτιμάται η δύναμη και τα ευεργετικά αποτελέσματα του λόγου
- ▶ εξαιρείται η σωματική υπεροχή και το δίκαιο του ισχυρότερου

Τέλος,

- ▶ Οδηγεί συχνά σε σωματική κακοποίηση, αφού τα όρια μεταξύ «επιτρεπτής τιμωρίας» και άσκησης βίας είναι δυσδιάκριτα
-

Σωματική Τιμωρία

Κακοποίηση

Κακοποίηση - Παραμέληση των Παιδιών

- Η **κακοποίηση ή κακομεταχείριση του παιδιού** περιλαμβάνει όλες τις μορφές σωματικής ή συναισθηματικής κακής μεταχείρισης, σεξουαλικής παραβίασης, παραμέλησης ή παραμελημένης θεραπευτικής αντιμετώπισης ή εκμετάλλευσης για εμπορικούς σκοπούς, η οποία καταλήγει σε **συγκεκριμένη ή εν δυνάμει βλάβη** που αφορά τη ζωή και την ανάπτυξη του παιδιού, **στα πλαίσια μιας σχέσης ευθύνης, εμπιστοσύνης και δύναμης**

Ορισμός
W.H.O.,
1999

Μορφές κακοποίησης – παραμέλησης των παιδιών

- Σωματική κακοποίηση
- Παραμέληση
- Σεξουαλική κακοποίηση
- Ψυχολογική – Συναισθηματική κακοποίηση – παραμέληση
- Σύνδρομο «Μυνχάουζεν δι' αντιπροσώπου»
- Κακοποίηση από Υπηρεσίες («συστημική»)
- Έκθεση σε σκληρές βίας – σύνδρομο του «αμέτοχου θεατή»

- Υπολειπόμενη ανάπτυξη μη-οργανικής αιτιολογίας
- Σωματική τιμωρία
- «Ασύμμετρη» Βία μεταξύ ανηλίκων (“Bullying”)
- Κακοποίηση – παραμέληση των παιδιών σε Ιδρύματα
- Παιδική εργασία
- Σεξουαλική εκμετάλλευση ανηλίκων, παιδικό trafficking
- Παιδική κακοποίηση μέσω του Διαδικτύου

Παιδική Κακοποίηση: Το πρόβλημα με νούμερα

Νεότερα ερευνητικά δεδομένα: η έρευνα

2 Ερευνητικές Δράσεις

- **Επιδημιολογική έρευνα** σε αντιπροσωπευτικό δείγμα παιδιών (11-16 ετών, που φοιτούν στο σχολείο, σε αστικές και αγροτικές περιοχές) του γενικού πληθυσμού ανά χώρα και των γονιών τους με τα ερωτηματολόγια της ICAST

Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Κρήτη

- Παιδιά: N=10.674
- Γονείς: N=6.681

- **Συλλογή δεδομένων από ήδη υπάρχουσες καταγραφές** αναφερθέντων ή/και ανιχνευθέντων περιπτώσεων ΚαΠα-Π

Αθήνα και Κρήτη

- 141 φορείς
- 786 περιστατικά (11, 13 & 16 ετών)
- 4670 περιστατικά (0-18 ετών)

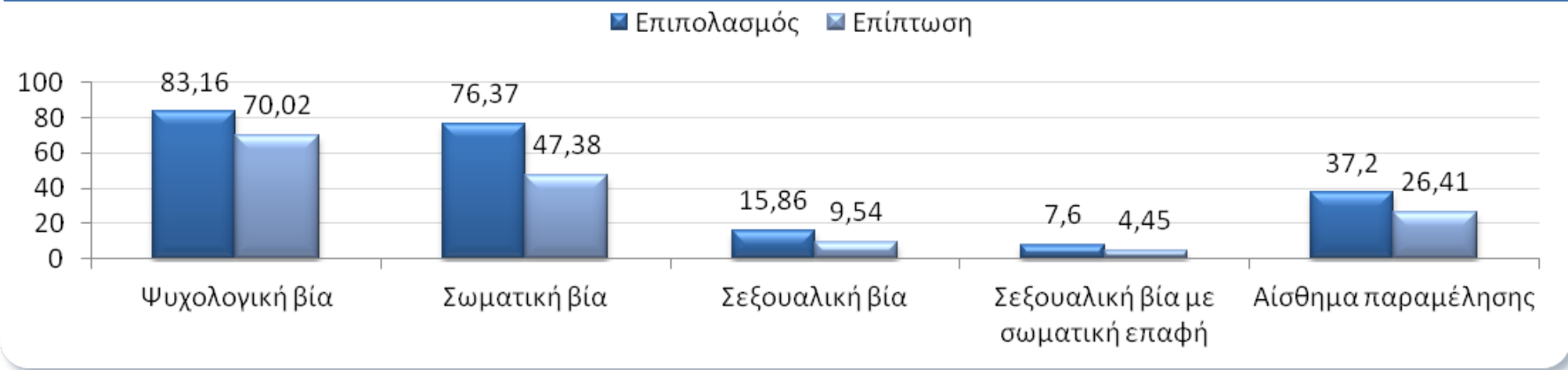
- **Διάρκεια:** 3 έτη
– Οκτώβριος 2009-Σεπτέμβριος 2012
- **Συγχρηματοδότηση:**
- Γενική Διεύθυνση Έρευνας της ΕΕ & Οργανισμοί εννέα Βαλκανικών χωρών

- Albania
- Bosnia & Herzegovina
- Bulgaria
- Croatia
- Former Yugoslav Republic of Macedonia
- Greece
- Romania
- Serbia
- Turkey

Επιδημιολογική Έρευνα

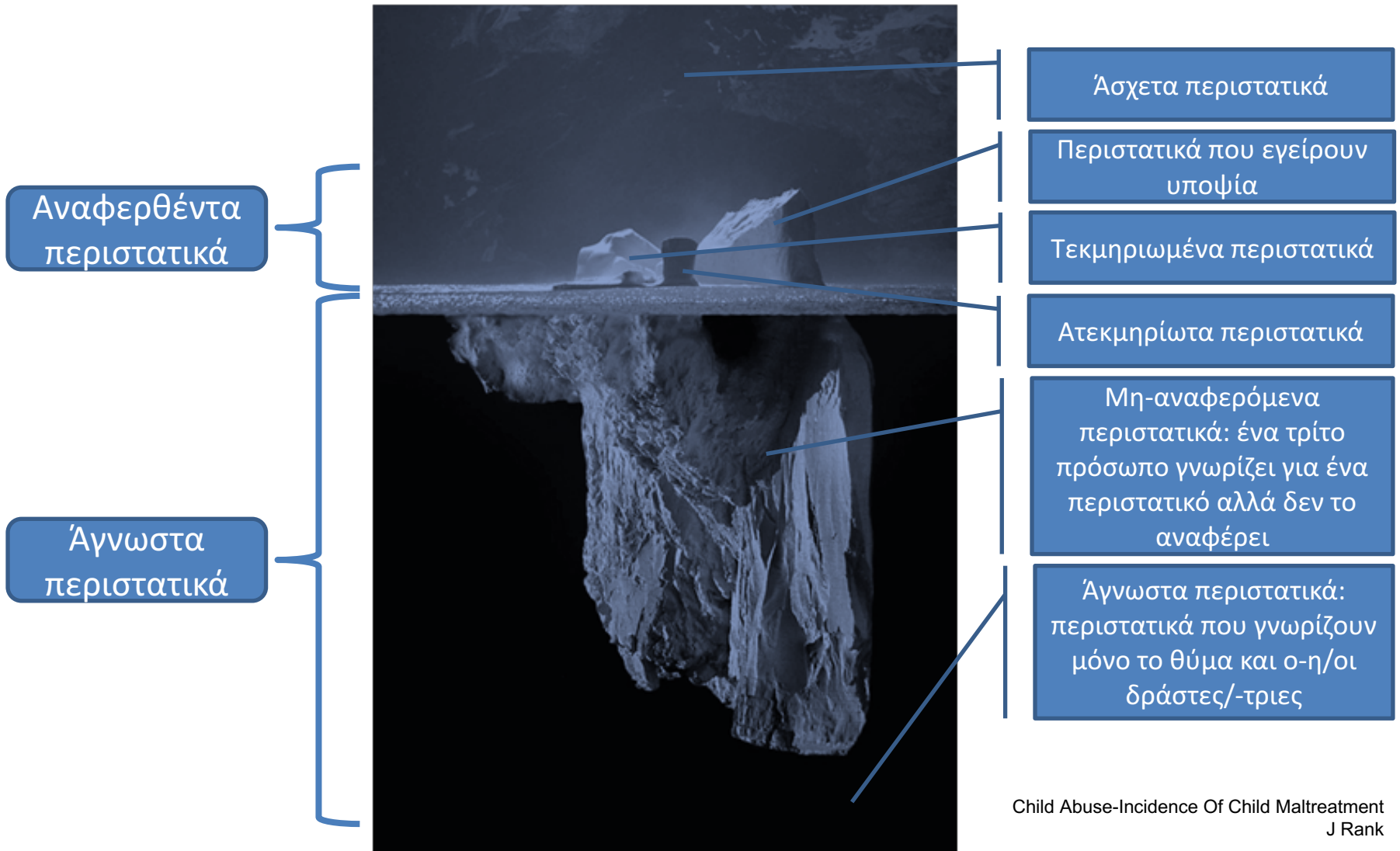
Επίπτωση & Επιπολασμός της Έκθεσης Παιδιών σε Βίαιες Εμπειρίες

Συλλογή καταγεγραμμένων περιστατικών (2010)

	Γενικός πληθυσμός για τις επιλεγμένες περιοχές*	Περιστατικά ΚαΠα-Π που εντοπίστηκαν *					Επίπτωση /1000 παιδιά				
		Σωματική Κακοποίηση	Σεξουαλική Κακοποίηση	Ψυχολογική Κακοποίηση	Παραμέληση	Όλοι οι τύποι κακοποίησης	Σωματική Κακοποίηση	Σεξουαλική Κακοποίηση	Ψυχολογική Κακοποίηση	Παραμέληση	Όλοι οι τύποι Κακοποίησης
Σύνολο	125223	247	99	709	625	758	1,97	0,79	5,66	4,99	6,05
11	39601	78	24	247	199	260	1,97	0,61	6,24	5,03	6,57
13	41881	77	35	229	203	244	1,84	0,84	5,47	4,85	5,83
16	43741	92	40	233	223	254	2,10	0,91	5,33	5,10	5,81

Το «παγόβουνο» της ΚαΠα-Π

Παράγοντες επικινδυνότητας για κακοποίηση- παραμέληση παιδιού

- Έλλειψη κοινωνικών υποστηριγμάτων οικογένειας
- Χαμηλό κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο γονέων
- Πολυμελής οικογένεια (>4 παιδιά)
- Μονογονεϊκή οικογένεια
- Μείζων ψυχική διαταραχή γονέων
- Χρήση αλκοόλ ή ουσιών γονέων
- Νεαρή ηλικία τεκνοποίησης γονέων
- Παρεκκλίνουσα ή παραβατική συμπεριφορά γονέων
- Σοβαρή σωματική αναπηρία γονέων
- Έκθεση των γονέων σε βία κατά τη διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας
- «Δύσκολο» παιδί
- Παιδί συνήθως στην ηλικία του βρέφους ή του εφήβου

→ συνήθως συνύπαρξη πολλαπλών παραγόντων

→ συσχέτιση με λοιπούς προσδιοριστές δυσλειτουργικών οικογενειακών πλαισίων

Τύποι Κακοποίησης

Σωματική Κακοποίηση

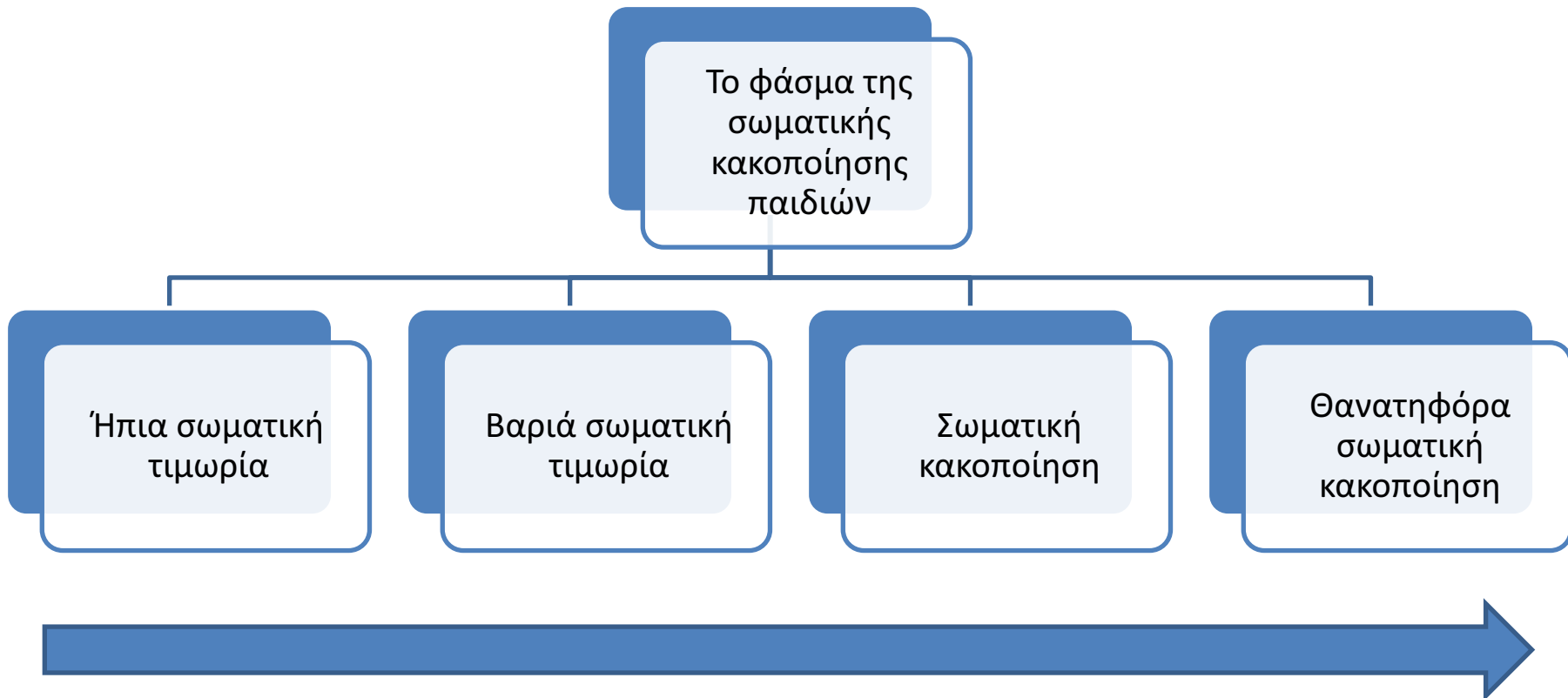

Σωματική Κακοποίηση Παιδιών

... ορίζεται η σκόπιμη χρήση σωματικής βίας εις βάρος ενός παιδιού, η οποία προκαλεί - ή έχει μεγάλη πιθανότητα να προκαλέσει- βλάβη στην υγεία του παιδιού, την επιβίωση, την ανάπτυξη ή την αξιοπρέπειά του. Η σωματική βία μπορεί να είναι χτύπημα, ξυλοδαρμός, κλωτσιά, ταρακούνημα, δάγκωμα, στραγγαλισμός, κάψιμο, δηλητηρίαση και πρόκληση ασφυξίας. Πολλές φορές η σωματική βία που λαμβάνει χώρα στο σπίτι ασκείται σε βάρος των παιδιών ως τιμωρία.

...συνιστά κάθε περίπτωση όπου ένα παιδί τραυματίζεται σωματικά από ένα ενήλικο άτομο που είναι υπεύθυνο γι' αυτό

Φασματικός χαρακτήρας της Σωματικής Κακοποίησης

- ❖ Το δέρνουν όταν είναι "κακό παιδί" ...
... με παντόφλα, με κουτάλα, με λάστιχο, με κρεμάστρα, με ζώνη, με σκουπόξυλο, με καρέκλα, με μαστίγιο, με ξίφος, με λιβανιστήρι (!!!)
- ❖ Το κλειδώνουν σε ντουλάπι
- ❖ Το καίνε με τσιγάρο
- ❖ Του δίνουν φάρμακα ή αλκοόλ για να κοιμάται και να μην ενοχλεί
- ❖ "Η μητέρα το χρησιμοποιεί ως ασπίδα στους καβγάδες"
- ❖ "Το έσπρωξαν από τη σκάλα"
- ❖ "Ο πατέρας έβαλε φωτιά για να κάψει τα παιδιά"
- ❖ Πολλαπλοί τραυματισμοί με μαχαίρι...

χαστούκι

κάψιμο

τράβηγμα
αυτιών-μαλλιών

πυροβολισμός

Πιθανές σωματικές συνέπειες

Κανένας τραυματισμός

→ κανένα εμφανές τραύμα

Επιόλαιο τραυματισμός

→ επιφανειακοί τραυματισμοί όπως μελανιές ή επιφανειακά κοψίματα

Μέτριας βαρύτητας τραυματισμός (νοσηλεία)

→ απαιτεί συγκεκριμένη θεραπεία αποκατάστασης, π.χ. κατάγματα (γύψος), κοψίματα (ράμματα)

Σοβαρός τραυματισμός

→ απαιτεί εντατική ιατρική ή χειρουργική επέμβαση, όπως εσωτερικές αιμορραγίες, διάτρηση οργάνων, κομμένα αιμοφόρα αγγεία

Πολύ σοβαρός τραυματισμός (απειλή της ζωής του θύματος)

→ μπορεί να οδηγήσει σε θάνατο

**Ενώ θα
παρουσιάζονται οι
ενδείξεις σωματικής
κακοποίησης...**

**... προσπαθήστε να
φέρετε στο μυαλό σας
την εικόνα παιδιών
στην τωρινή ή
προηγούμενες τάξεις
σας που εμφάνιζαν
τέτοια σημάδια**

Σωματική Κακοποίηση

Σωματικές Ενδείξεις

- Ανεξήγητα γδαρσίματα, μελανιές, κατάγματα, μαυρισμένο μάτι
- Σημάδια από δαγκωματιές ή λουρί
- Μώλωπες σε θέσεις όπου είναι δύσκολο να αποτυπωθούν (π.χ. πίσω από τα αφτιά, στη βουβωνική χώρα κλπ.)
- Εγκαύματα και κυρίως καψίματα από τσιγάρα
- Δηλητηριάσεις (ιδίως επαναλαμβανόμενες)
- Αφρόντιστα τραύματα
 - που μπορεί να καλύπτονται σκόπιμα με ακατάλληλα (για την εποχή ρούχα)

**ιδιαίτερα
μετά από
απουσία
από το
σχολείο**

**πολλαπλοί και
πολύμορφοι
τραυματισμοί,
διαφορετικών
χρονολογιών σε
διαφορετικά
μέρη του
σώματος**

Σωματική Κακοποίηση

Ενδείξεις στη Συμπεριφορά

- Αναφορά πόνου ή δυσκολίας κίνησης
 - Φτωχή συγκέντρωση - χαμηλή απόδοση στη μάθηση
 - Επιθετικότητα / απόσυρση/ μειωμένη κοινωνικότητα
 - Συχνή εμπλοκή σε περιστατικά βίας μεταξύ συνομηλίκων
 - Φόβος επιστροφής στο σπίτι / τάσεις φυγής
 - Ευκολία ή μεγάλη προθυμία απομάκρυνσης από τους γονείς
 - Φόβος ενδεχόμενης επικοινωνίας σχολείου με τους γονείς
 - Αδικαιολόγητος φόβος για τους ενήλικες
 - Τάσεις αυτο-τραυματισμού
-

Σωματική Κακοποίηση

Ενδείξεις στη Συμπεριφορά των γονέων/κηδεμόνων

- Αντιφατικές, ασαφείς, μη-πειστικές ή και καθόλου εξηγήσεις για τραυματισμούς του παιδιού
- Αντιφατική ή αταίριαστη ερμηνεία των κακώσεων σε σύγκριση με αυτή που δίνεται από το παιδί
- Καθυστέρηση στην αναζήτηση βοήθειας/ στη φροντίδα τραυμάτων
- Συστηματική αναφορά στο παιδί με αρνητικούς χαρακτηρισμούς/ απορριπτικός για το παιδί τρόπος εξιστόρησης του ιστορικού των κακώσεων
- Παραδοχή χρήσης σωματικής τιμωρίας για τη διαπαιδαγώγηση του παιδιού

Σεξουαλική Κακοποίηση

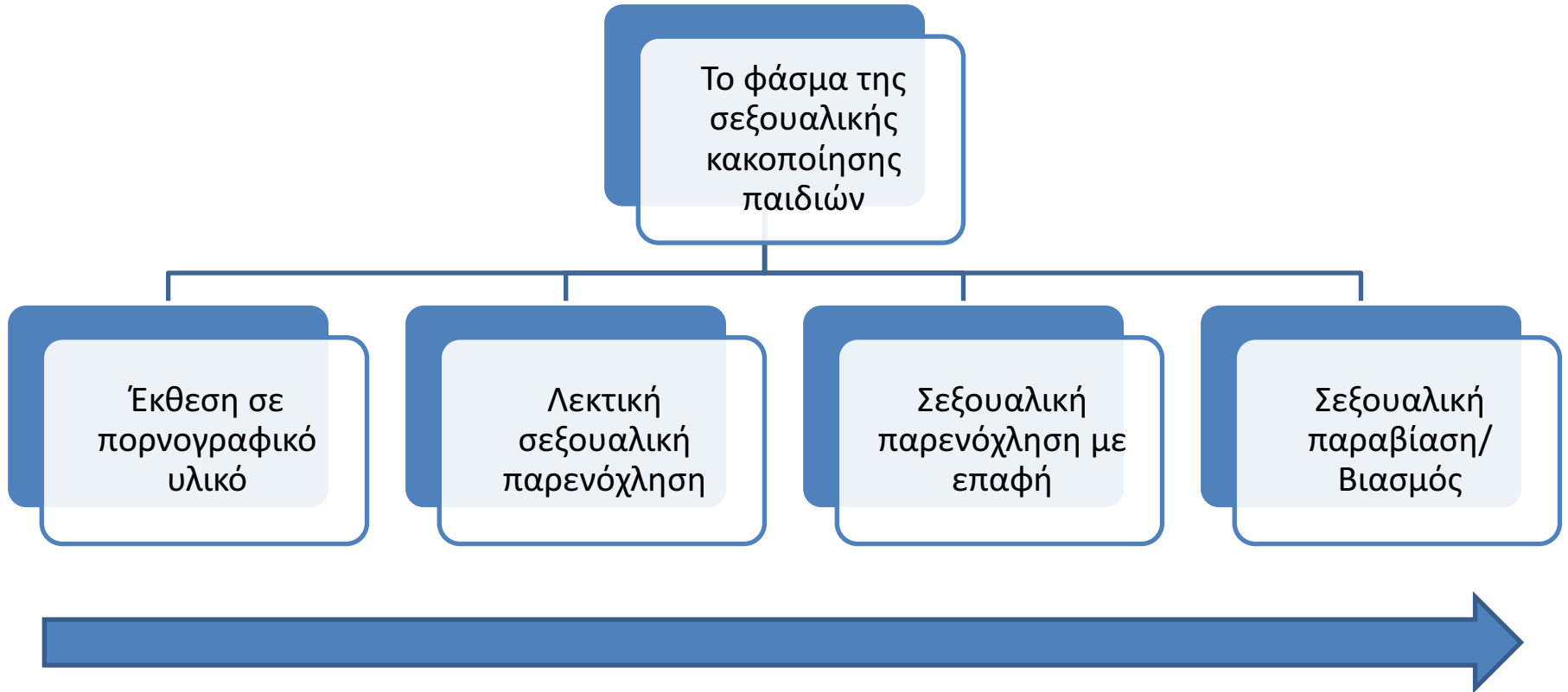
Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών

...ορίζεται η συμμετοχή ενός παιδιού σε σεξουαλική δραστηριότητα την οποία δεν κατανοεί πλήρως και για την οποία δεν είναι σε θέση να συναινέσει ή για την οποία δεν είναι αναπτυξιακά ώριμο ή παραβιάζει τους νόμους ή τα κοινωνικά ταμπού της κοινωνίας.

Τα παιδιά μπορεί να υποστούν σεξουαλική κακοποίηση τόσο από ενήλικα άτομα όσο και από άλλα παιδιά τα οποία, λόγω της ηλικίας τους ή του αναπτυξιακού τους σταδίου, βρίσκονται σε θέση ευθύνης, εμπιστοσύνης ή εξουσίας σε σχέση με το θύμα.

- συμπεριλαμβάνονται
 - φυσική επαφή (όπως ο βιασμός)
 - Μη φυσική επαφή (όπως παρακολούθηση, λήψη φωτογραφιών)
-

Φασματικός χαρακτήρας της Σεξουαλικής Κακοποίησης

Πιθανοί τύποι

έκθεση σε πορνογραφικό υλικό

έκθεση σε σεξουαλικές δραστηριότητες

σεξουαλική παρενόχληση

απόπειρα διείσδυσης

έκθεση των γεννητικών οργάνων από ενήλικα σε παιδί

άγγιγμα γεννητικών οργάνων

εξαναγκασμός επίδειξης γεννητικών οργάνων

σεξουαλική εκμετάλλευση

εμπλοκή παιδιού σε πορνεία ή/και πορνογραφία

ολοκληρωμένη σεξουαλική δραστηριότητα

βιασμός

Ενώ θα
παρουσιάζονται οι
ενδείξεις σεξουαλικής
κακοποίησης...

... προσπαθήστε να
φέρετε στο μυαλό σας
την εικόνα παιδιών
στην τωρινή ή
προηγούμενες τάξεις
σας που εμφάνιζαν
τέτοια σημάδια

Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών

Σωματικές Ενδείξεις

- Δυσκολία όταν κάθεται ή όταν περπατά
 - Πόνος, αιμορραγία, κνησμός στην περιοχή των γεννητικών οργάνων και στην πρωκτική περιοχή
 - Τραυματισμός γεννητικών οργάνων
 - Στομαχόπονοι και πονοκέφαλοι
 - Πόνος κατά την ούρηση
 - Μώλωπες στο εσωτερικό μέρος των μηρών ή των γλουτών
 - Εγκυμοσύνη ή εμφάνιση ΣΜΝ
-

Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών

Ενδείξεις στη Συμπεριφορά

- Καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης από ενήλικα (γονιό ή άλλον)
 - Γνώση σεξουαλικών θεμάτων αταίριαστη με την ηλικία τους
 - ανάρμοστη για την ηλικία σεξουαλική συμπεριφορά
 - χρήση μη κατάλληλης γλώσσας
 - Διατροφικές διαταραχές (ανορεξία /βουλιμία)
 - Αλλαγές στις συνήθειες τουαλέτας (ενούρηση/ εγκόπριση)
 - Άρνηση αλλαγής ρούχων (για τη γυμναστική) ή συμμετοχής σε αθλήματα
 - Φυγή (από το σχολείο)
 - Κατοχή μεγάλων χρηματικών ποσών
-

Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιών

Συναισθηματικές Ενδείξεις

- Φόβος και άρνηση επικοινωνίας με συγκεκριμένα ενήλικα άτομα
 - χωρίς εμφανή λόγο
 - Χρόνια κατάθλιψη
 - Χαμηλή αυτοεκτίμηση
 - Φοβίες (εφιάλτες)
 - Υπερβολικό κλάμα
 - Απόσυρση
 - Ακραίες αλλαγές διάθεσης
 - Αυτοτραυματισμοί
 - Χρήση ψυχοτρόπων ουσιών
-

ΔΕΝ αποτελούν ούτε αναγκαστικά υποδηλώνουν Σεξουαλική Παραβίαση

- Το φυσιολογικό ενδιαφέρον, η «περιέργεια» ή η ενασχόληση των παιδιών και των εφήβων με σεξουαλικά θέματα
 - Οι φυσιολογικές εκδηλώσεις της σεξουαλικότητας των παιδιών και των εφήβων
 - Το σεξουαλικό «παιγνίδι» των παιδιών ακόμα και όταν υπερβαίνει όρια που οφείλουν να τηρούνται
 - Η οποιαδήποτε εκδήλωση τρυφερότητας από τα παιδιά προς ενήλικες ή από εκείνους απέναντι στα παιδιά
-

Χαρακτηριστικά ενδο-οικογενειακής σεξουαλικής κακοποίησης ανηλίκων

- Σταθερή συχνότητα σε διαφορετικά πολιτισμικά και κοινωνικά περιβάλλοντα
 - Σταθερή συχνότητα στο χρόνο
 - Εμφάνιση σε όλα τα κοινωνικά, οικονομικά και μορφωτικά στρώματα
 - Ένα τουλάχιστον τμήμα των θυτών είναι καλά ενταγμένοι κοινωνικά
 - Τα θύματα συχνά «προστατεύουν» τους θύτες
 - Μεγαλύτερη συχνότητα σε δομές και υπηρεσίες που απευθύνονται σε παιδιά
-

Ψυχολογική Κακοποίηση

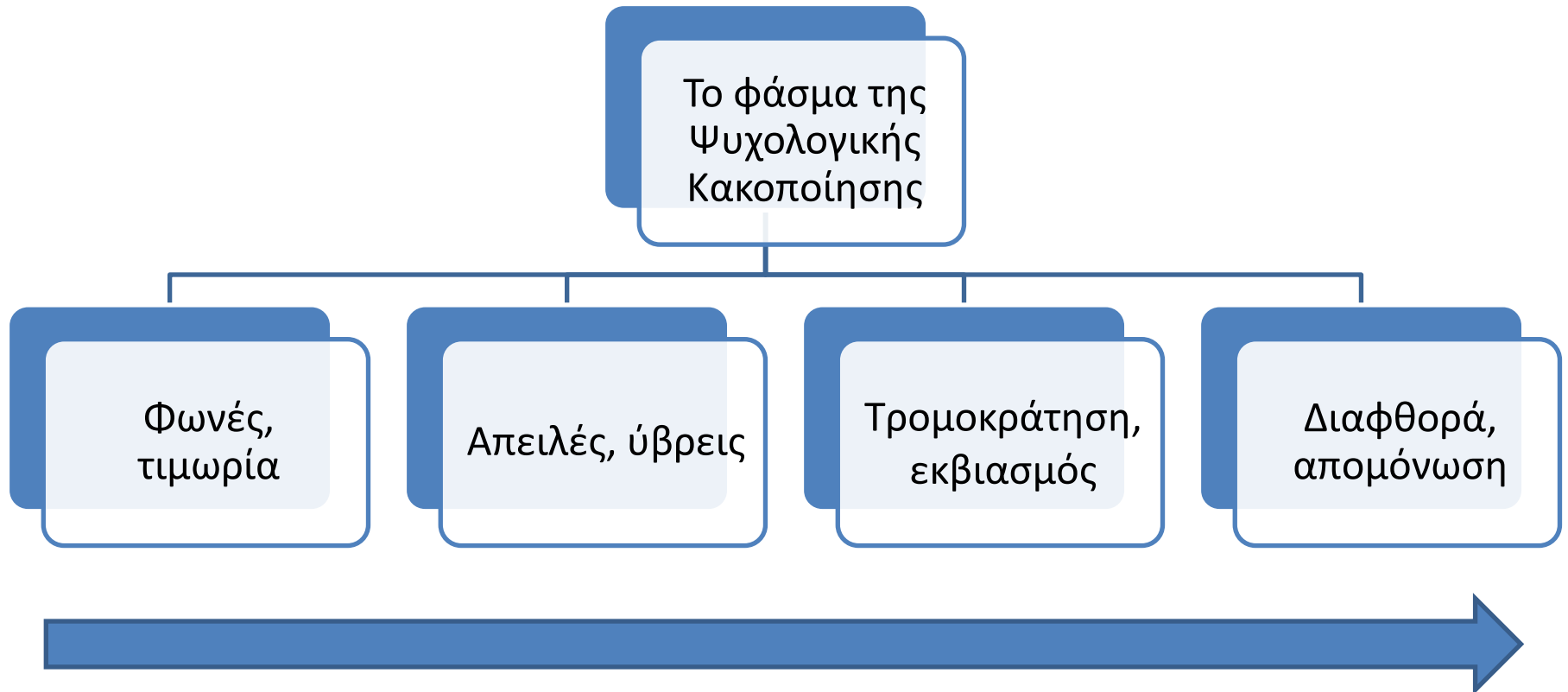

Ψυχολογική Κακοποίηση Παιδιών

- περιλαμβάνει τόσο μεμονωμένα περιστατικά όσο και ένα πρότυπο διαρκούς αποτυχίας του γονέα ή φροντιστή να παράσχει σε ένα παιδί ένα περιβάλλον κατάλληλο και υποστηρικτικό για την ανάπτυξη του. Η κακοποίηση αυτού του τύπου περιλαμβάνει τον περιορισμό των κινήσεων του παιδιού, την ταπείνωσή του, τη χρήση απειλών και κατηγοριών, τη διάκριση εις βάρος του ή τη γελοιοποίησή του και άλλες μη φυσικές μορφές απόρριψης ή εχθρικής αντιμετώπισης.

**ή "συναισθηματική"*

Φασματικός χαρακτήρας της Ψυχολογικής Κακοποίησης Παιδιών

Πιθανοί Τύποι

απόρριψη μέσω λεκτικής
κακοποίησης

Απομόνωση

Διαφθορά

Αδιαφορία

Εκμετάλλευση

Τρομοκρατία

Μάρτυρες ενδοοικογενειακής/
συντροφικής βίας

Ενώ θα
παρουσιάζονται οι
ενδείξεις ψυχολογικής
κακοποίησης...

... προσπαθήστε να
φέρετε στο μυαλό σας
την εικόνα παιδιών
στην τωρινή ή
προηγούμενες τάξεις
σας που εμφάνιζαν
τέτοια σημάδια

Ψυχολογική Κακοποίηση Παιδιών

- ▶ Παλίνδρομες κινήσεις του σώματος, πιπίλισμα αντίχειρα
- ▶ Φόβος αλλαγής
- ▶ Χρόνιες τάσεις φυγής
- ▶ Επιφανειακές σχέσεις / απομόνωση
- ▶ Σκασιαρχείο
- ▶ Παραβατική συμπεριφορά
- ▶ Ξαφνική εμφάνιση διαταραχών λόγου (π.χ. τραυλισμός)
- ▶ Ανορεξία/ βουλιμία/ συχνοί εμετοί
- ▶ Αυτοτραυματισμοί
- ▶ Ενούρηση και εγκόπριση
- ▶ Συμπεριφορά που επιζητά την προσοχή
- ▶ Αλλαγή διάθεσης, π.χ. κατάθλιψη, ανικανότητα επικοινωνίας

...και πολλές
από τις
ενδείξεις των
λοιπών τύπων
κακοποίησης,
αναλόγως

Παραμέληση

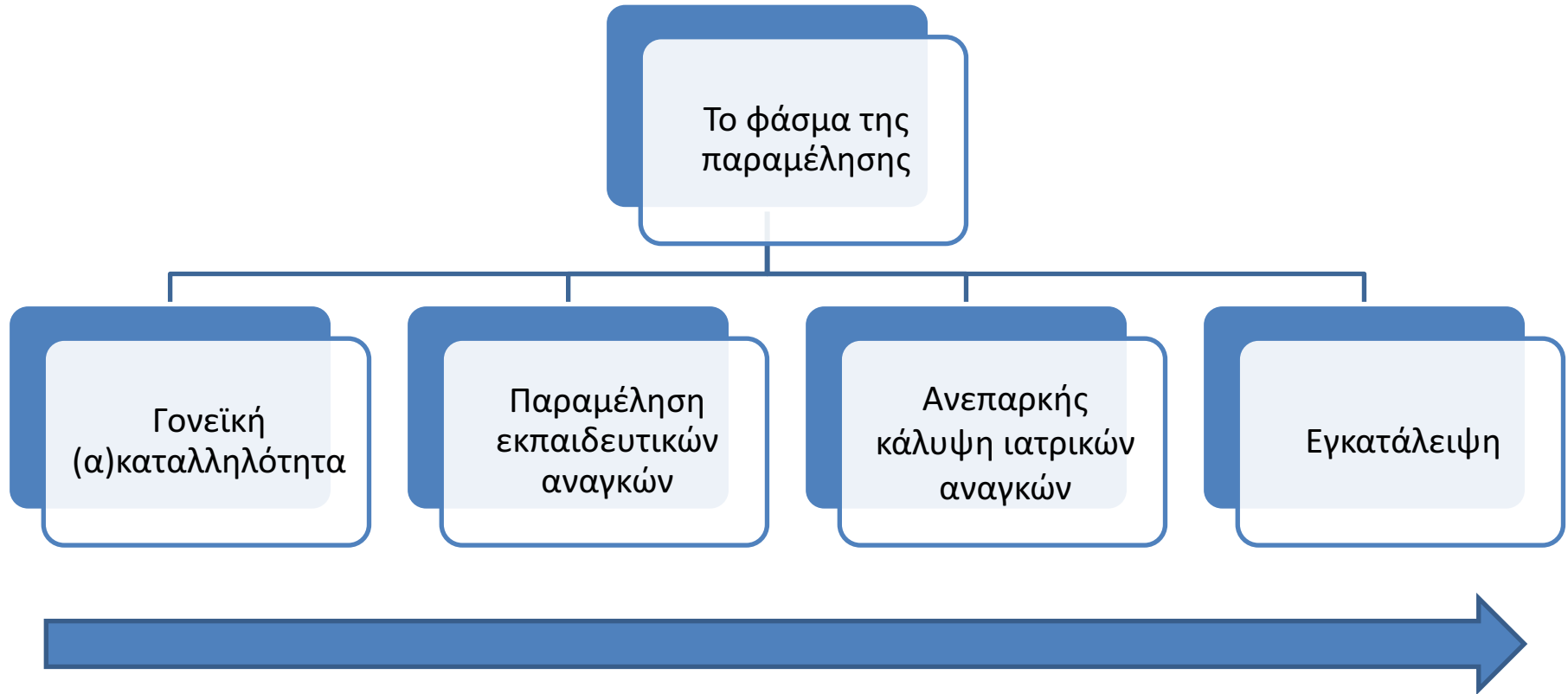

Παραμέληση

Κάθε περίπτωση όπου ο υπεύθυνος για τη φροντίδα ενός παιδιού συνεχώς εκθέτει το παιδί σε κίνδυνο ή συνεχώς αποτυγχάνει να ικανοποιήσει τις βασικές ανάγκες του παιδιού με συνέπεια εμφάνιση προβλημάτων υγείας ή αναπτυξιακών προβλημάτων.

Εντοπίζεται σε πολλαπλές μορφές, όπως περιστάσεις όπου η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση, η στέγαση, η σχολική φοίτηση ή η παρακολούθηση που παρέχεται στο παιδί είναι **έντονα ανεπαρκής ή ακατάλληλη** σε βαθμό τέτοιο που να παραβλέπεται ή να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξή του

Φασματικός χαρακτήρας της Παραμέλησης

- Το παιδί νοσηλεύτηκε αρκετές φορές λόγω υποσιτισμού
- Ενώ γνωρίζουν ότι το παιδί έχει δυσανεξία στη λακτόζη, συνεχίζουν να του δίνουν γάλα
- Το παιδί είχε δαγκωματιές από τρωκτικό

- Δεν έχει κάνει κανένα εμβόλιο, ούτε είναι ασφαλισμένο
- Το παιδί ήταν πολύ άρρωστο και δεν έκαναν τίποτα γι' αυτό, ενώ όταν αποφάσισαν να το πάνε στο νοσοκομείο παρουσίαζε ήδη ακαμψία

- Η δασκάλα έχει ζητήσει επανειλημμένα να συναντήσει τους γονείς αλλά αυτοί δεν δέχονται
- Οι γονείς έδερναν το παιδί γιατί πήγαινε κρυφά στο σχολείο αντί να πουλάει πράγματα στο δρόμο
- Οι γονείς δεν ενδιαφέρθηκαν καθόλου όταν έμαθαν για τη διάγνωση μαθησιακών δυσκολιών

- Ο πατέρας παίρνει το παιδί στο μηχανάκι ενώ είναι πιωμένος
- Η μητέρα έκανε χρήση σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης
- Το παιδί είναι παρόν όταν διάφοροι ενήλικες (φίλοι των γονιών) κάνουν χρήση στο σπίτι
- Η μητέρα έχασε το παιδί στο δρόμο και δεν το αναζήτησε (το βρήκαν περαστικοί)

- Παρότι γνώριζαν για τη σεξουαλική παρενόχληση του ενός παιδιού προς το άλλο, δεν έκαναν τίποτα

- Το παιδί έχει υποστεί βιασμό, αλλά οι γονείς αρνούνται να το πάνε σε ειδικό ψυχικής υγείας
- Ο πατέρας "τσακώνεται" με τις υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας & δεν τους επιτρέπει να βλέπουν το παιδί
- Το παιδί εξαναγκάστηκε από τον πατέρα να ψευδομαρτυρήσει σε δικαστήριο για το διαζύγιο

- Οι γονείς δεν κάνουν τίποτα παρότι ξέρουν ότι το παιδί έχει γίνει μέλος συμμορίας

- Ο πατέρας επιμένει για φιλοξενία του παιδιού σε ίδρυμα επειδή "έχει μάθει να ζει μόνος του»
- Το παράτησαν στο δρόμο μέσα στο καρότσι

Ενώ θα
παρουσιάζονται οι
ενδείξεις
παραμέλησης...

... προσπαθήστε να
φέρετε στο μυαλό σας
την εικόνα παιδιών
στην τωρινή ή
προηγούμενες τάξεις
σας που εμφάνιζαν
τέτοια σημάδια

Παραμέληση

Γενική εικόνα

- ▶ Πλημμελής υγιεινή σώματος
 - ▶ Ακατάλληλη για την ηλικία /εποχή εμφάνιση- ντύσιμο/ στιλ
 - ▶ Τραύματα χωρίς ιατρική φροντίδα
 - ▶ Κακή διατροφή / συνεχής πείνα
 - ▶ Συνεχείς μολύνσεις
 - ▶ Καθυστερημένη ανάπτυξη
 - ▶ Ανικανοποίητες βασικές ανάγκες
 - ▶ Συχνές ασθένειες
 - ▶ Πλημμελής ιατρική φροντίδα
-

Παραμέληση

Σωματικές Ενδείξεις

- Συνεχής αναφερόμενη κούραση/ νύστα
 - Έλλειψη ενεργητικότητας
 - Χαμηλό / Υπερβολικό βάρος
 - Κακή υγιεινή δοντιών
 - Βρωμιά/ δυσσομία
 - Αφρόντιστα τραύματα
-

Παραμέληση

Συναισθηματικά

- Έλλειψη ενέργειας και ζωτικότητας
 - Μειωμένες δεξιότητες στο παιχνίδι
 - Έλλειψη αίσθησης ενθουσιασμού
 - Υπερβολική αναζήτηση της αποδοχής των ενηλίκων
 - Κατάθλιψη
 - Άγχος
 - Χαμηλή αυτοεκτίμηση – αίσθημα κατωτερότητας
-

Παραμέληση

Γνωστικό Επίπεδο

- Στασιμότητα στο σχολείο
 - Καθυστερημένη ανάπτυξη στη γλώσσα και την ομιλία
 - Ελλειμματική συγκέντρωση
 - Μειωμένες βασικές δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων
 - Καθυστέρηση στην ανάπτυξη
 - Φτωχές κινητικές δεξιότητες
 - Φτωχές δεξιότητες συντονισμού
 - Μαθησιακές δυσκολίες
-

Παραμέληση

Ενδείξεις στη Συμπεριφορά

- Αναφορά σε απουσία φροντίδας από το ίδιο το παιδί
- Συχνές απουσίες ή διαταραγμένο πρόγραμμα
- Συνεχής πείνα, κλοπή φαγητού από συμμαθητές/-τριες
- Ριψοκίνδυνες συμπεριφορές, χρήση ουσιών
- Επιρρέπεια στα ατυχήματα
- Πλημμελής φροντίδα εαυτού
- Μη φροντισμένες ασθένειες ή τραύματα
- Ανεπαρκής ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Παιδί στη θέση του γονέα με το ρόλο του γονέα που φροντίζει τα μικρότερα αδέρφια
- Χαμηλή αυτο-εκτίμηση

Έχοντας μια γενική εικόνα των τύπων της ΚαΠα-Π

και

πριν προχωρήσουμε στο τι μπορεί & πρέπει να γίνεται

ας αφιερώσουμε λίγα λεπτά για να δούμε...

Γιατί τα παιδιά δεν μιλάνε γι' αυτό που τους συμβαίνει;

- Γιατί φοβούνται τον δράστη
- Γιατί φοβούνται τις συνέπειες
- Γιατί φοβούνται μήπως δε γίνουν πιστευτά
- Γιατί νιώθουν ένοχα
- Γιατί είναι ένα θέμα ταμπού
- Γιατί φοβούνται ενδεχόμενο ξυλοδαρμό
- Γιατί δωροδοκούνται από τον δράστη
- Γιατί δεν γνωρίζουν τη γλώσσα (προέρχονται από άλλη χώρα)

Γιατί τα παιδιά μιλάνε γι' αυτό που τους συμβαίνει;

- Γιατί είναι με κάποιον που εμπιστεύονται
 - Γιατί αρχίζουν να κατανοούν τι είναι φυσιολογικό και τι όχι
 - Γιατί αρχίζουν να κατανοούν τι τους συμβαίνει
 - Γιατί ο πόνος τους είναι πολύ μεγάλος
 - Για να προλάβουν πριν συμβεί στα μικρότερα αδέρφια τους ή/και σε άλλα παιδιά
-

Ο ρόλος των Εκπαιδευτικών στην Αναγνώριση & την Αντιμετώπιση της Κακοποίησης-Παραμέλησης των Παιδιών

**Πώς μπορείτε να αντιδράσετε
όταν ένα παιδί σας ανακοινώνει ότι κακοποιείται
ή
όταν έχετε βάσιμες υποψίες
ότι ένα παιδί κακοποιείται**

Πώς να αντιμετωπίσετε ένα παιδί που σας ανακοινώνει ότι κακοποιείται

ΜΗΝ:

Πανικοβληθείτε
Υποσχεθείτε να το κρατήσετε μυστικό
Κάνετε κατευθυντικές ερωτήσεις
Ζητήσετε από το παιδί να επαναλάβει την ιστορία αν δεν είναι ανάγκη
Καθυστερήσετε να κινηθείτε
Αρχίσετε μόνος/η σας

ΦΡΟΝΤΙΣΤΕ ΝΑ:

Παραμείνετε ήρεμοι
Ακούσετε προσεκτικά
Πιστέψετε το παιδί
Καθησυχάσετε το παιδί
Κρατήσετε γραπτές σημειώσεις (μετά)
Συζητήσετε με το παιδί
Αναφέρετε το περιστατικό

Συζητήστε με το παιδί

Αναγνωρίστε την εμπιστοσύνη που σας δείχνει το παιδί για να σας μιλήσει για ένα τόσο προσωπικό του ζήτημα!

- Πείτε του ότι το πιστεύετε
- Βεβαιώστε το ότι δεν είναι δικό του λάθος
- Προτρέψτε το να μιλήσει για ό,τι το ανησυχεί
- Βοηθήστε το να αισθανθεί καλά με τον εαυτό του
- Βεβαιώστε το ότι θα το βοηθήσετε όσο μπορείτε ή ότι θα μιλήσετε σε κάποιον που μπορεί να το κάνει
- Βεβαιώστε το ότι δεν είναι μόνο του
- Ρωτήστε για τα άλλα μέλη της οικογένειάς του

Σε καμία περίπτωση μην προχωρήσετε σε σωματική διερεύνηση προκειμένου να ελέγξετε μια υπόνοιά σας ή την ακρίβεια των όσων σας λέει ένα παιδί!!!

Τι πρέπει/ τι μπορείτε να κάνετε εσείς

Έχετε **υποχρέωση** και **δικαίωμα** να προβαίνετε σε αναφορά

ΠΡΕΠΕΙ να αναφέρετε **ΚΆΘΕ** περίπτωση για την οποία έχετε βάσιμη υποψία Κακοποίησης ή Παραμέλησης Παιδιού

Working hand and hand with
the school community

Νομοθεσία

■ Υποχρεώσεις Εκπαιδευτικών

- πρωτοβάθμιας - δευτεροβάθμιας (δημόσιας & ιδιωτικής) εκπαίδευσης

➔ Διευθυντή/-τρια

➔ Αρμόδιο Εισαγγελέα ή Αστυνομία

2573

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ Αρ. Φύλλου 232

ΝΟΜΟΣ ΥΠΑΡΙΘ. 3500

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις.

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

24 Οκτωβρίου 2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄
ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 3
Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:
Εφόσον εναντίονος δεν αποδειχθεί το αντίθετο ο

Νομοθεσία:

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Γιατί οι εκπαιδευτικοί;

- Επειδή οι εκπαιδευτικοί έχουν καθημερινή επαφή με τα παιδιά
- Οι συνέπειες της κακοποίησης αποτελούν εμπόδιο για τη μάθηση
- Επειδή όπως όλοι οι πολίτες, οι εκπαιδευτικοί είναι εξουσιοδοτημένοι/-ες να προβαίνουν σε αναφορές κάθε φορά που υποψιάζονται κακοποίηση

Πότε θα πρέπει να κάνετε αναφορά για ένα περιστατικό;

σε κάθε περίπτωση που έχετε έστω ΈΝΑΝ λόγο να πιστεύετε ότι η φυσική, νοητική ή ψυχολογική υγεία και ασφάλεια ενός παιδιού είναι ή ήταν σε κίνδυνο ως αποτέλεσμα κακοποίησης ή παραμέλησης

Τι είναι η «αναφορά περιστατικού»;

Αναφορά είναι η ανακοίνωση συγκεκριμένων σχετικών πληροφοριών σε έναν τοπικό φορέα προστασίας του παιδιού ή/και στην αστυνομία ή σε δικαστική αρχή σχετικά με ένα παιδί, για του οποίου την σωματική ή πνευματική υγεία ή ευεξία ο αναφέρων έχει βάσιμες υποψίες ότι βρίσκονται σε κίνδυνο ως αποτέλεσμα κακοποίησης ή/και παραμέλησης.

Μια αναφορά ΔΕΝ αποτελεί εκ των πραγμάτων επίσημη καταγγελία, αλλά μια προληπτική ενέργεια για επιβεβαίωση συγκεκριμένων πληροφοριών και περαιτέρω διερεύνηση

Οι εκπαιδευτικοί ΔΕΝ είναι ερευνητές επιφορτισμένοι με το έργο της επαλήθευσης των δηλώσεων που γίνονται από κάποιο παιδί ή με το να προβαίνουν σε οριστικούς συμπερασμούς αναφορικά με την ύπαρξη ή την δυνητική ύπαρξη κακοποίησης ή παραμέλησης ενός παιδιού

...και, βέβαια, μετά την αναφορά

- δεν συζητάει όλο το σχολείο ή όλος ο σύλλογος το τι τρέχει με το συγκεκριμένο παιδί
 - δεν ρωτάνε όλοι το παιδί τι του συμβαίνει
 - μερικές φορές ακόμα και η επαναλαμβανόμενη έκφραση ενδιαφέροντος μπορεί να πληγώσει...
 - αν ζητηθεί επικοινωνία από την οικογένεια του παιδιού τονίζεται ότι οι όποιες κινήσεις έγιναν με γνώμονα την προστασία του παιδιού και την υποστήριξη της οικογένειας
-

Η αναγκαιότητα της «αναφοράς περιστατικού»

Κάθε περιστατικό όπου υπάρχει υποψία κακοποίησης πρέπει να αναφέρεται ώστε να τεκμηριώνεται ή να επιβεβαιώνεται ως «ψευδές», εφόσον δεν συντρέχει τελικά λόγος, ώστε να «εντοπιστεί» το οποίο πραγματικό πρόβλημα

Η αναφορά μπορεί να αποτελέσει την αρχή μιας υποστηρικτικής διαδικασίας για το παιδί και για την οικογένειά του

Η μη-αναφορά επιτρέπει τη διαίωνιση της κατάστασης, αφού το περιστατικό δεν θα βγει ποτέ στην επιφάνεια και, ως εκ τούτου, στην κορυφή του παγόβουνου

εναλλακτικά...

- Κάθε μεμονωμένο περιστατικό βίας (π.χ. σωματική τιμωρία) μπορεί να μην δικαιολογεί αναφορά στις εισαγγελικές αρχές
 - Σε αυτές τις περιπτώσεις, όμως, η παραπομπή σε κάποια κοινοτική δομή ψυχοκοινωνικής μέριμνας (π.χ. ιατροπαιδαγωγικό κέντρο, κέντρο Ψ.Υ. παιδών και εφήβων, κοινωνική υπηρεσία, ΣΣΝ κ.λπ.) μπορεί να είναι απαραίτητη
 - Η παραπομπή αυτή οφείλει να γίνεται πάντα με κίνητρο την στήριξη της οικογένειας και την προστασία, όμως, του παιδιού
 - Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει να τονίζεται πως αν η οικογένεια διακόψει ή δεν δεχθεί την συνεργασία με την ψυχοκοινωνική υπηρεσία, ο/η εκπαιδευτικός θα είναι υποχρεωμένος/-η να προχωρήσει πλέον σε αναφορά
-

για να λειτουργήσει όμως αυτό...

- Ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να μπορέσει να ελέγξει τον θυμό του/της απέναντι στους γονείς του παιδιού και να προσπαθήσει να κατανοήσει γιατί η οικογένεια δυσλειτουργεί και εκθέτει το παιδί της σε κίνδυνο
 - Το σχολείο και οι κοινοτικές υπηρεσίες πρέπει πριν εκδηλωθούν κρούσματα ή ζητήματα ενδεχόμενης βίας κατά των παιδιών να έχουν συνεργαστεί και επικοινωνήσει
 - Η προσωπική επαφή και γνωριμία με πρόσωπα αναφοράς είναι πάντα χρήσιμη (οι διαδικασίες δεν λειτουργούν πάντα απρόσωπα!!!)
 - Το σχολείο πρέπει να θέτει ως προτεραιότητά του ανάμεσα στα άλλα την προστασία των παιδιών από κάθε μορφής βία
-

Ποιοι/-ες είναι εξουσιοδοτημένοι/-ες
να προβαίνουν σε αναφορά;

ΟΛΟΙ ΚΑΙ ΟΛΕΣ ΜΑΣ!

παιδαγωγικά

**ΚΑΘΕ ΑΤΟΜΟ ΠΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΕΡΧΕΤΑΙ ΤΑΚΤΙΚΑ ΣΕ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΠΑΙΔΙΑ**

ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ

Δώστε την Αρμόζουσα Προσοχή στα
Σημάδια που Παρατηρείτε Γύρω σας
&
Αναφέρετε όσο το δυνατό νωρίτερα

Πού να αναφέρετε την κακοποίηση

Οργανισμός	Στοιχεία Επικοινωνίας
Εθνικής Εμβέλειας	
Εισαγγελία (ανηλίκων αν υπάρχει ή αλλιώς γενική)	
Ελληνική Αστυνομία	100
Υποδιεύθυνση Προστασίας Ανηλίκων (Δ/ση Ασφάλειας Αττικής)	1 ^ο Τμήμα Προστασίας Ανηλίκων: 210-64.76.370 2 ^ο Τμήμα Ειδικής Μεταχείρισης Ανηλίκων: 210-64.76.270
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)	1107 -Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας (δωρεάν, 24ωρη βάση / 7 ημέρες την εβδομάδα) Τηλ.: 213-20.39.772, 213-20.39.702, 213-20.39.729
Το Χαμόγελο του Παιδιού	1056 -Εθνική Τηλεφωνική Γραμμή για τα παιδιά SOS (δωρεάν, 24ωρη βάση / 7 ημέρες την εβδομάδα) Τηλ.: 210-33.06.140 & 210-33.06.170 - Fax: 210-38.43.038
Συνήγορος του Παιδιού	800.11.32000 -Γραμμή για Παιδιά Τηλ: 210-72.89.703 (Γραμματεία)

Πού αλλού μπορείτε να απευθυνθείτε;

Οργανισμός	Στοιχεία Επικοινωνίας
Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Δ/νση Ψυχικής Υγείας & Κοινωνικής Πρόνοιας	Τηλ: 210-77.15.791 & 210-77.93.648
Πανελλαδική Τηλεφωνική Γραμμή «Μαζί για το Παιδί»	115 25 -(χρέωση μια αστική μονάδα για αστικές και υπεραστικές κλήσεις, 9.00-21.00, Δευτέρα-Παρασκευή) Τηλ: 210-74 82 690
Ευρωπαϊκή Τηλ. Γραμμή Στήριξης Παιδιών & Εφήβων Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής Υγείας Παιδιού & Εφήβου-ΕΨΥΠΕ	116 111 (δωρεάν, 14.00 – 20.30 / Δευτέρα - Παρασκευή) Τηλ: 210 6546524
ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική υποστήριξη Νέων	Τηλ: 210-82.59.880
Παιδικά Χωριά SOS Ελλάδος	Τηλ...: 210-32.38.048, 210-33.13.661-3
Κέντρο Συμπαράστασης Παιδιών και Οικογένειας	Τηλ. 210-5239402 (Δευτέρα-Παρασκευή, 11:00- 18:00)

Παραβατικότητα ανηλίκων

Ο σύνθετος χαρακτήρας της παραβατικότητας

Τα φαινόμενα της παραβατικότητας συχνά συνδυάζουν πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες που επιδρούν σε διαφορετικά επίπεδα

– από το γενικότερο κοινωνικό περιβάλλον ως την οικογενειακή και ατομική ψυχοπαθολογία των εμπλεκομένων

→ να αποφεύγονται γενικεύσεις και εφαρμογή μεθόδων π.χ. κοινωνικής θεωρίας για την ερμηνεία ατομικής ψυχοπαθολογίας ή αντίστροφα ψυχολογίας ή ψυχιατρικής για την ερμηνεία ή την θεραπεία κοινωνικών φαινομένων

→ η αντιμετώπιση πρέπει να εξατομικεύεται κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους

– απαιτείται συνεργατική λειτουργία διαφόρων υπηρεσιών: ψυχοκοινωνικών ή και νομικο-δικαστικών μαζί με τις εκπαιδευτικές υπηρεσίες

Βασικές αρχές κατανόησης - αντιμετώπισης

- Τα παιδιά τείνουν να «επιστρέφουν» τη βία που δέχονται τα ίδια
 - αν και αποδέκτες δεν είναι πάντα οι δράστες!
 - Οι ανήλικοι τείνουν να παραβιάζουν όρια και κανόνες όταν εισπράττουν την παραβίασή τους
 - συνηθέστερα από ενηλίκους ή από άλλους ανηλίκους, τους οποίους οι ενήλικοι δεν οριοθετούν
 - Η συσχέτιση των φαινομένων μεταξύ τους είναι σε κάποιες περιπτώσεις τεκμηριωμένη –συνήθως, όμως, όχι αμφίδρομα
 - για παράδειγμα, ιστορικό κακοποίησης προδιαθέτει ανάπτυξη εφηβικής παραβατικότητας, αλλά όχι το αντίστροφο
-

Χαρακτηριστικά παραβατικών ανηλίκων

- Ένα παιδί ή έφηβος που παρουσιάζει παραβατική συμπεριφορά, όσο έντονη και αν είναι αυτή, δεν μπορεί παρά να αντιμετωπιστεί ως κατά βάση θύμα τουλάχιστον παραμέλησης (πέραν άλλων τυχόν εμπειριών θυματοποίησής του)
- Τα παιδιά και οι έφηβοι/-ες λειτουργούν ως προς την συμπεριφορά τους κατά κάποιο τρόπο ως καθρέφτης των ενηλίκων ατόμων με τα οποία έρχονται σε επαφή
 - είτε στο μακρο- (όπως κοινωνία) είτε στο μικρο- (όπως γονείς, φροντιστές, εκπαιδευτικοί) επίπεδο
- Τα παιδιά και οι έφηβοι/-ες εμφανίζουν συμπεριφορικές αλλαγές που συχνότερα περιλαμβάνουν το σύνολο των πεδίων κοινωνικοποίησής τους και όχι μόνο την σχολική τους ζωή
 - ➔ η αλλαγή τους είναι ένα συνολικό εγχείρημα που δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο στα πλαίσια της σχολικής τους παρουσίας

Αρχές αντιμετώπισης παραβατικότητας ανηλίκων

- Τα περιστατικά παραβατικότητας σε μια κοινότητα όπως η σχολική, ως επί το πλείστον κρίνονται ως προς την έκβαση της διαχείρισής τους πολύ πριν εκδηλωθούν:
από το τι έχει γίνει από πριν στο σχολικό πλαίσιο
 - Τα παιδιά και οι έφηβοι/-ες αντιλαμβάνονται πολύ καλά τις προθέσεις, αλλά και την πραγματικότητα των ενηλίκων
καταλαβαίνουν αν και κατά πόσο οι ενήλικες κινούνται εντός ορίων ή όχι
 - Τα παιδιά και οι έφηβοι/-ες που προβαίνουν σε παραβατικές πράξεις καταλαβαίνουν και πέραν της λεκτικής επικοινωνίας το ειλικρινές ενδιαφέρον προς αυτά και ανταποκρίνονται κατά περίπτωση
σε διαφορετικό βαθμό και ενδεχομένως σε απώτερο χρόνο
-

Όρια και παραβιάσεις στη σχολική ζωή

- Τα όρια οφείλουν να τηρούνται: δεν υπάρχει καμία γνωστή κοινωνία που να μην επέβαλλε και απαγορεύσεις στα μέλη της, επιφυλάσσοντας κάποιου είδους τιμωρία στους παραβάτες

Αλλά:

- Η τήρηση των όποιων ορίων δεν μπορεί να είναι αποκλειστικά αρνητικό εγχείρημα τιμωρίας των παραβατών
 - πρέπει να έχει και επιβραβεύσεις για εκείνα τα άτομα που τηρούν τις κοινές συλλογικές δεσμεύσεις
-

Συνακόλουθα: Σήμερα στην Ελλάδα...

- τα παιδιά βιώνουν τη βία και έχουν κάθε λόγο να εξωτερικεύουν βίαιες συμπεριφορές σε ρυθμούς που τεκμηριωμένα αναμένονται προοπτικά αυξανόμενοι
- Η μόνη σχετικά αποτελεσματική παρέμβαση διαχείρισης του φαινομένου θα συμπεριλάμβανε την **πρώιμη εισαγωγή στα όρια και –επομένως- στο Νόμο**, παρέμβαση που **πρώτα από όλα θα αφορούσε τους ενήλικες**
 - συχνά οι ενήλικες δεν συμμορφώνονται → ελαχιστοποιεί την περίπτωση να «πειστούν» τα παιδιά να κάνουν κάτι που δεν εφαρμόζουν εκείνοι που προσπαθούν να τα «πείσουν»
- Η **συλλογικότητα και συλλογικές πρακτικές** θα μπορούσαν να δράσουν προστατευτικά στην έκφραση διαπροσωπικής βίας ή και κοινοτικής βίας απέναντι στον Άλλο, και ιδιαίτερα απέναντι στα πιο αδύναμα άτομα
- Η πολιτική και κοινωνική απάντηση στη Βία, διαπροσωπική και συλλογική, **δεν μπορεί να είναι αντικείμενο μια «αστυνομικής» εκδοχής της Ψυχιατρικής, της Ψυχολογίας, της Κοινωνικής Εργασίας**
 - αντίθετα, οφείλει να περιλαμβάνει την **προληπτική και κοινοτική τους εφαρμογή** αλλά και την ανάληψη αντίστοιχων με το φαινόμενο **συνεργατικών δράσεων και πρωτοβουλιών** μαζί με την σχολική κοινότητα

θέματα προς συζήτηση

Ενδοοικογενειακή Βία και ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών οι «δεύτερες σκέψεις»

- Οι εκπαιδευτικοί ενημερώθηκαν ενυπόγραφα σχετικά με το άρθρο 23 παρ. 1 του ν. 3500/2006 (εγκύκλιος υπ.αρ. 73444/Γ2/06-07-2007 του Υπουργείου Παιδείας)
- Η εγκύκλιος εστάλη προς όλα τα σχολεία της χώρας **εφιστώντας την προσοχή των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την αυστηρή εφαρμογή του Νόμου** ζητώντας παράλληλα την ενυπόγραφη ενημέρωση όλων των εκπαιδευτικών

Λαμβάνοντας υπόψη

- την υποχρέωση των εκπαιδευτικών (παρ. 1)
 - το ότι στο ίδιο άρθρο (παρ. 2) αναφέρεται ότι «κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο ο διευθυντής... και ο εκπαιδευτικός... καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο"
 - και το γεγονός ότι την ίδια στιγμή δεν γίνεται πουθενά στο κείμενο της διάταξης αναφορά σε συνέπειες για την περίπτωση μη συμμόρφωσης με το νόμο
-

Ενδοοικογενειακή Βία και ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών

Πόσο εύκολο και απλό είναι για έναν/μία εκπαιδευτικό

- να αναφέρει την κακοποίηση που υφίσταται ένας μαθητής ή μια μαθήτριά του, είτε μετά από αποκάλυψη από το ίδιο το παιδί ή επειδή το αντιλήφθηκε ο ίδιος/η ίδια;
 - να τηρήσει «το γράμμα του νόμου», ιδιαίτερα εν όψει της προοπτικής ότι μπορεί να κληθεί στο δικαστήριο ως μάρτυρας», έστω και υπό προϋποθέσεις;
 - να διαχειριστεί σκέψεις και υποθετικά σενάρια για το πώς αναμένεται να εξελιχτεί η κατάσταση μετά την παρέμβασή του/της όσον αφορά
 - το ίδιο το παιδί και την οικογένεια
 - τον εαυτό του/της –δεδομένου ότι πουθενά δεν προβλέπεται κάποιου τύπου «επαγγελματική ασυλία» για το ενδεχόμενο ανακοίνωσης ΚαΠα-Π
-

Ενδοοικογενειακή Βία και ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών

Στον αντίποδα

- η προοπτική μη-παρέμβασης συνεπάγεται την συνέχεια της κατάστασης
- η επίγνωση του προβλήματος –που είναι παρόν και ενδεχομένως γίνεται συνεχώς εντονότερο μέρα με τη μέρα- δεν μπορεί να αγνοηθεί
- το αίσθημα της ευθύνης αναμένεται ότι δεν μπορεί να επιτρέψει την αποστασιοποίηση

Συνήθειες πρακτικές

- πριν το νόμο 3500/2006 σε ανάλογα περιστατικά αρκετοί/-ές εκπαιδευτικοί επικοινωνούσαν με υποστηρικτικές υπηρεσίες και ρωτούσαν τι πρέπει ή/και τι μπορούσαν να κάνουν
 - εκδηλώνοντας παράλληλα την ανησυχία τους για ενδεχόμενες «επιπλοκές»
 - σήμερα συχνά οι εκπαιδευτικοί εξακολουθούν να εφαρμόζουν την ίδια πρακτική αντί της προβλεπόμενης διαδικασίας
-

Ενδοοικογενειακή Βία και ο Ρόλος των Εκπαιδευτικών

Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί η κατάσταση;

- συνεχής και συστηματική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών για το μέγεθος του προβλήματος, τη σπουδαιότητα της παρέμβασής τους, το ισχύον νομικό πλαίσιο
 - όπως η παρούσα εκπαίδευση
 - αύξηση του αριθμού των αναφορών θα βοηθούσε προς δύο κατευθύνσεις
 - ➔ μείωση των αναστολών από την πλευρά των εκπαιδευτικών (αν καθιερωθεί ως συνήθης πρακτική, πιο εύκολα θα υιοθετείται)
 - μέτρο πρωτογενούς πρόληψης ➔ η γνώση της αυξημένης πιθανότητας δημοσιοποίησης αναμένεται να λειτουργήσει αποτρεπτικά για τους δράστες/τις δράστριες ΚαΠα-Π
 - βελτίωση του νομικού πλαισίου ➔ προβλέψεις «επαγγελματικής ασυλίας»
 - δικτύωση και ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ επαγγελματικών ομάδων που εμπλέκονται στη διαχείριση περιστατικών ➔ ολοκληρωμένη προσέγγιση
-

Διεπιστημονικότητα και Διακλαδικότητα

Εμπλοκή επαγγελματιών φάσματος ειδικοτήτων:

- Ψυχιάτρων και Παιδοψυχιάτρων
- Παιδιάτρων
- Νοσηλευτών/-τριών
- Ιατροδικαστών
- Ψυχολόγων και Παιδοψυχολόγων
- Κοινωνικών Λειτουργών
- Δικηγόρων
- Δικαστικών
- Αστυνομικών
- Εκπαιδευτικών και Παιδαγωγών
- Κοινωνικών Επιστημόνων, Κοινωνιολόγων
- Νομικών και Εγκληματολόγων

- Παράλληλα ανάγκη για συνεργατική δράση πολλαπλών ειδικοτήτων που πιθανότατα εργάζονται **σε διαφορετικά «συστήματα»** (π.χ. Υγείας, Πρόνοιας, Δικαιοσύνης, Παιδείας, Δημόσιας Τάξης) που έχουν:
 - Διαφορετικές ιεραρχίες
 - Διαφορετικές «παραδόσεις»
 - Διαφορετικές στοχοθετήσεις
- Βελτιστοποίηση της αποτελεσματικής συνεργασίας σε διακλαδικές **εξειδικευμένες Μονάδες Διάγνωσης – Αντιμετώπισης Κρουσμάτων ΚαΠα-Π**, ιδιαίτερα όπου οι επιμέρους επιστημονικοί κλάδοι οφείλουν να «συνομιλήσουν» μεταξύ τους (π.χ. στην πιστοποίηση περιστατικών από πλευράς επαγγελματιών υγείας ή ψυχικής υγείας στο Νόμο)

Σας ευχαριστώ!

- Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
 - Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας
- Τηλ. 210 7715791
- Email
- ich_dos@otenet.gr

❖ Ανθή Βασιλακοπούλου
a.p.vasilakoroulou@gmail.com
